

Odnowienie doktoratu mistrza polskiej pedagogiki profesora Tadeusza Pilcha (29 kwietnia 2022, Warszawa, Polska)

Renewal of the doctoral thesis
(professor Tadeusz Pilch on April 29, 2022, Warsaw, Poland)

DOI 10.25951/9576

Szczególne wyróżnienie

Odnowienie doktoratu jest jedną z najwyższych form docenienia dorobku naukowego badacza. Podkreśla ono wkład naukowca w pracę na rzecz środowiska akademickiego. Doktorat może zostać odnowiony osobie, która uzyskała stopień na danej uczelni, a od tego wydarzenia minęło co najmniej pięćdziesiąt lat. Uroczystość odbywa się zgodnie z tradycją danego Uniwersytetu. Należy zaznaczyć, że uroczystego odnowienia doktoratu może dostąpić naukowiec, który wyróżnił się w pracy dla środowiska akademickiego i społeczeństwa.

Takim Wybitnym Człowiekiem, który dostąpił tego szczególnego wyróżnienia, jest profesor Tadeusz Pilch.

Senat Uniwersytetu Warszawskiego podjął uchwałę w sprawie odnowienia doktoratu Profesora dr. hab. Tadeusza Pilcha w roku 2020, ale z uwagi na okoliczności wywołane pandemią uroczystość odbyła się później, w dniu 29 kwietnia 2022 roku o godzinie 11 w sali Senatu Pałacu Kazimierzowskiego przy ulicy Krakowskie Przedmieście 26/28 w Warszawie. Otwarcia uroczystości dokonali prorektor Uniwersytetu Warszawskiego ds. studentów i jakości kształcenia – prof. ucz. dr hab. Sławomir Żółtek, Dziekan WSNSiR – prof. ucz. dr hab. Anna Gawkowska oraz kierownik Katedry Pedagogiki Społecznej – prof. ucz. dr hab. Danuta Lalak. Opinie w sprawie odnowienia doktoratu przygotowali: – prof. dr hab. Jerzy Nikitorowicz, prof. dr hab. Maria Mendel i prof. dr hab. Danuta Urbaniak-Zajęc.

Profesor Tadeusz Pilch całe życie zawodowe związał z Uniwersytetem Warszawskim, na którym uzyskał wszystkie stopnie naukowe oraz tytuł profesora. Studia magisterskie ukończył na Wydziale Filozofii w 1962 roku. Zawodowo związany był z najpierw z Wydziałem Pedagogicznym, gdzie w roku 1969 uzyskał doktorat, a następnie z Instytutem Profilaktyki Społecznej i Resocjalizacji, w którym założył i kierował do emerytury (2010 roku) Katedrą Pedagogiki Społecznej.

Należy zaznaczyć, że Profesor dr hab. Tadeusz Pilch dla społeczności akademickich jest uznanym Mistrzem polskiej pedagogiki. Jest cytowanym autorem ponad pięciuset publikacji naukowych, promotorem dwudziestu dwóch doktorów, spośród których sześćo uzyskało samodzielność naukową. Do grona tego zaliczają się m.in.: prof. dr hab. Bożena Matyjas, prof. dr hab. Danuta Urbaniak-Zajac, prof. ucz. dr hab. Wioletta Danilewicz, prof. ucz. dr hab. Danuta Lalak, prof. ucz. dr hab. Maria Kolankiewicz.

Jak powszechnie wiadomo, badania profesora dr. hab. Tadeusza Pilcha koncentrują się wokół problematyki środowiska społecznego w różnych jego wymiarach, ze szczególnym akcentem na biedę szkolną, dzieciństwo na wsi oraz nierówności oświatowe. Te badania znakomicie łączyły i łączą pracę naukową Profesora z jego działalnością społeczną (animatora ruchu Uniwersytetów Ludowych, prezesa Towarzystwa Uniwersytetów Ludowych), a także polityczną (wiceminister edukacji w latach 1992–1995 z ramienia PSL). Profesor działa również aktywnie w stowarzyszeniu Twórcy Ruchu Pedagogów Społecznie Zaangażowanych.

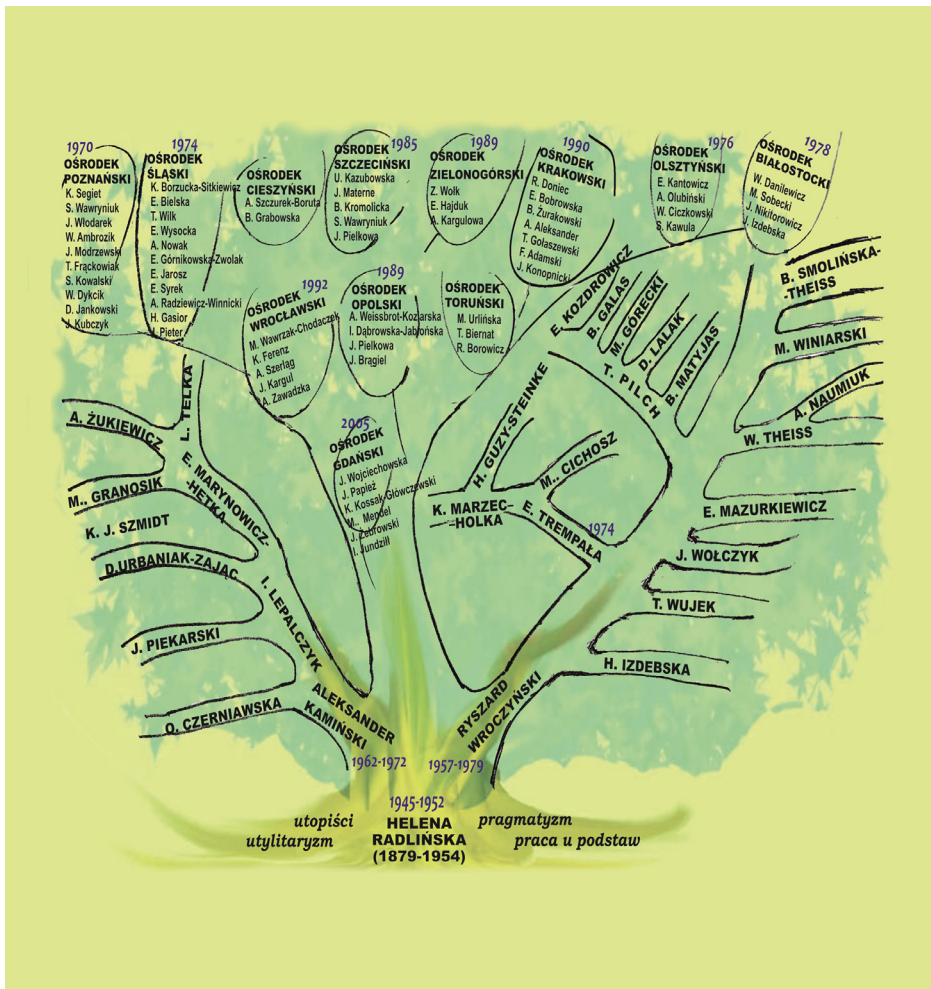
Jak napisała jedna z recenzentek, prof. Maria Mendel, „w lekturze Jego prac, albo w toku analizy źródeł biograficznych i innych o Nim traktujących, czy też w śledzeniu aktualnych Jego postaw i zachowań w sferze publicznej, obserwujemy, jak z żelazną konsekwencją nie pozwala przykrywać swoich etycznie zorientowanych pytań. Nie pozwala robić tego ani przez założenie istnienia zła (prowadzące do repulsywnych praktyk – usprawiedliwiania wykluczenia, odmawiania ludziom ich praw, itp.), ani też przez nakładanie na etyczne kwestie kolejnych warstw narastającej wiedzy”.

Kontekst biograficzny na tle drzewa polskiej pedagogiki społecznej

Pan Profesor Tadeusz Pilch pochodzi z Bielczy¹. Tam wzrastał w rodzinie wiodzietnej i spędził swoje dzieciństwo. Jak pięknie określiła to profesor dr hab. Maria Mendel w recenzji doktoratu oraz opracowaniu wspólnie zredagowanym

¹ Średniej wielkości wieś pomiędzy Rzeszowem a Krakowem, 15 km na zachód od Tarnowa, nad rzeką Uszwicą.

w 2019 roku z profesorem dr hab. Wiesławem Theissem zatytułowanym *Pamięć i miejsce. Perspektywa społeczno-edukacyjna*, Profesor Pilch „określił miejsce formacyjne i istotowo znaczące dla Jego własnej życiowej opowieści”, które stało się „Jego małą ojczyzną, promieniując na całe Jego życie”. Odwołując się do przywołanej w recenzji metafory drzewa, a dokładnie porównania miejsca pochodzenia Profesora Tadeusza Pilcha do rdzenia drzewa, obrastającego słojami kolejnych lat, nie sposób nie wspomnieć o drzewie polskiej pedagogiki społecznej, którego Twórcą jest właśnie Pan Profesor Tadeusz Pilch. To on, inspirując dr hab. Tomasza Sosnowskiego, stworzył graficzny obraz genezy nauki o środowiskowych uwarunkowaniach rozwoju człowieka. Poniżej ilustracje tychże ujęć.

Fot. 1. Pierwzór drzewa pedagogiki społecznej

Fot. 2. Drzewo genealogiczne pedagogiki społecznej

Profesor Tadeusz Pilch, wychodząc od filozofii zasad i działania pedagogiki społecznej, ukazał jej obraz organizacyjny. Dokonując wizualizacji tego drzewa, przedstawił umowny czas narodzin pedagogiki społecznej oraz umowny rejestr jej prekursorów i pierwszych twórców. Tym samym dał każdemu, kto przygląda się wspomnianej wizualizacji, sposobność odbioru niezwykłej dynamiki rozwojowej. Graficzną ilustrację drzewa pedagogiki społecznej rozwijającej się w czasie obdarzył wartością uniwersalną, tj. wspólnotą ludzi, z przekonaniem, że wspólnotą przedmiotową jest środowisko życia człowieka i skomplikowane więzi, które tworzą warunki życia, w dużej mierze zależne od aktywności zbiorowej. Tym samym ukazał wartości będące niejako inkubatorem, z którego wyrasta pedagogika społeczna.

Dla następnych pokoleń stał się drogowskazem w pracy oświatowej, kształceniu działaczy i społeczników, manifestujących swoją aktywność w rzeczywistości społecznej.

Ta tendencja Pana Profesora Tadeusza Pilcha do sięgania przez pedagogikę społeczną po ciągle nowe problemy, zjawiska, zagadnienia jest godna aprobaty, bo dowodzi intelektualnej mobilności dyscypliny i swoistej odwagi w okrywaniu nowych problemów, a równocześnie wiary, że ta dyscyplina jest pewnego rodzaju uniwersalnym lekarstwem na coraz liczniejsze zagrożenia współczesnego świata

Profesor Pilch niejednokrotnie swoim przykładem dawał i daje świadectwo współpracy m.in. z Aleksandrem Kamińskim, Ryszardem Wroczyńskim, czy Ireną Lepalczyk, wskazując na siłę reprezentowanej dyscypliny i swoją misję czynnego zaangażowania. Szeroko umożliwiał aktywne uczestnictwo w rozwoju dyscypliny przedstawicielom kolejnych pokoleń, jak np. podczas debaty w Ustroniu.

"Jeśli chcesz znaleźć źródło, musisz iść do góry, pod prąd." - św. Jan Paweł II

Fot. 3. Członkowie debaty *Futurologiczna perspektywa inspiracji i obszarów badawczych pedagogiki społecznej*²

² <https://knped.pan.pl/index.php?option=comcontent&view=article&id=229&catid=49&Itemid=204> dostęp z dnia 23 czerwca 2022

Profesor Tadeusz Pilch, jako moderator debaty współprowadzonej z profesorem dr hab. Ewą Jarosz, zaangażował do wymiany myśli i spostrzeżeń przedstawicieli wielu ośrodków akademickich. Wzięli w niej udział: dr hab. Tomasz Bajkowski z Uniwersytetu w Białymstoku, dr hab. Mariusz Cichosz prof. UKW, dr hab. Paulina Forma, prof. UJK, profesor dr hab. Danuta Lalak, dr hab. Agata Matysiak-Błaszczyk, prof. UAM, dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UMW, dr hab. Tomasz Sosnowski z Uniwersytetu w Białymstoku. Tym samym inicjując kolejne zespoły badawczo-naukowe, obszary refleksji, dał szansę wyrażenia siły racji, intelektu i zaangażowania w obronę ludzkości.

Wspominając początki swej aktywności w 1962 roku w jednej z dwu katedr (u profesora R. Wroczyńskiego oraz gościnnie w drugiej katedrze u profesora A. Kamińskiego), profesor Tadeusz Pilch przemawia nierzadko do kilkudziesięciu profesorów i doktorów habilitowanych, doktorów, magistrów (w tym gości kwietniowej uroczystości odnowienia doktoratu), pochodzących z ponad dwudziestu jednostek spod herbu pedagogiki społecznej.

Pilchofanki-Pilchofani

Profesor Tadeusz Pilch daje drogowskaz, jak napisał niegdyś Viktor Marie Hugo, „jak krzewić radość, promieniować szczęściem, rozlewać jasność na ciemnych drogach życia...”, niosąc przysługę dla innych. Jako jego uczniowie, kontynuatorzy, beneficjenci dostrzegamy dobra, które od lat rozsiewa. Przede wszystkim poprzez swoje aktywne uczestnictwo w świecie oraz unikatową wrażliwość badawcza i zaangażowanego społeczno-edukacyjnie pedagoga. To dzięki Niemu kolejne pokolenia kształtują grunt dla poprawy bytu ludzi, wykorzystywania sił ludzkich, sił jednostki.

Postawa Profesora, zarówno jako uczonego, pedagoga, społecznika, a także działacza w zakresie społecznej i edukacyjnej zmiany, jest godna naśladowania. Zawiera się w korczakowskim przesłaniu, że „tego świata nie możemy zostawić, jakim jest”.

Dla pedagogów społecznych i innych badaczy, reprezentujących różne dziedziny i subdyscypliny naukowe, osoba Pana Profesora stanowi inspirację, inspirowanie do poszukiwań i odważnych refleksji, do świadomego wykorzystywania wiedzy w praktyce pedagogicznej.

Pilchofanki i Pilchofani, którzy wzięli udział w kwietniowej uroczystości, niemalże jednogłośnie stwierdzili, iż swoimi refleksjami stworzył mocny punkt na horyzoncie myślenia i działania innych badaczy, dla których teoria przenika

się z praktyką i problemami życia społecznego, zatrwożonymi wyobrażeniem jutra i troską o to, by mogło być inne.

To, co niezwykle ważne, co wybrzmiewa nie tylko w momentach uroczystych, jak odnowienie doktoratu, to pytania Pana Profesora Tadeusza Pilcha, budzące w nas wrażliwość, którą sam posiada, a idąc przez życie dzieli z innymi. Jak pokreśliła profesor Maria Mendel, aktywność Pana Profesora Tadeusza Pilcha „to dziedzictwo szykowane światu, nie tylko przez ostatnie 50 lat, od doktoratu, ale perły bogactwa ukształtowanego życiem i dokonaniem społeczno-edukacyjno-politycznymi Pana Profesora”.

Fot. 4. Odnowienie doktoratu Profesora Tadeusza Pilcha

Na koniec słowo refleksji inspirowanej udziałem w zapamiętanej na zawsze wyjątkowej, podniosłej i wzruszającej uroczystości odnowienia doktoratu Profesora Tadeusza Pilcha: „Należy każdego dnia posłuchać krótkiej pieśni, przeczytać dobry wiersz, zobaczyć wspianą obraz i jeśli byłoby to możliwe – wypowiedzieć kilka rozsądnych słów” (Johann Wolfgang von Goethe).

Jeszcze raz przywołuję w pamięci dzień 29 kwietnia 2022 roku i myślę sobie, że dopóki jest nadzieja na dobre zmiany, na kształtowanie pięknych wzorców i wartości, rośnie w nas chęć społecznego zaangażowania i zgłębiania tej pięknej nauki, jaką jest pedagogika społeczna.

Dziękuję Panie Profesorze !

Druk i oprawa
Wydawnictwo UJK